Eduskunnan talousvaliokunta
*tav@eduskunta.fi*

Viite: HE 244/2022 vp.

**Keskuskauppakamarin lausunto hallituksen esityksestä kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi**

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa hallituksen esityksestä kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 244/2022 vp.). Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää kunnioittavasti seuraavan.

**Yleistä**

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kaupparekisterilaki, jolla kumottaisiin vuonna 1979 säädetty kaupparekisterilaki ja uusi elinkeinotoimintalaki, jolla kumottaisiin vuonna 1919 säädetty elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettu laki. Yritys- ja yhteisötietolakia muutettaisiin erityisesti sähköiseen asiointiin liittyen. Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan uusista laeista johtuvia lähinnä teknisiä muutoksia useisiin muihin lakeihin. Hallituksen esityksen tavoitteena on muun muassa parantaa kaupparekisteritietojen luotettavuutta ja siirtyä yhteisöjen osalta velvoittavaan sähköiseen kaupparekisteriasiointiin. Lisäksi hallituksen esityksellä pyritään edistämään ns. yhden luukun periaatetta, sillä muut viranomaiset voisivat jatkossa vain poikkeuksellisesti pyytää kaupparekisteristä saatavilla olevia tietoja jatkossa yrityksiltä.

Keskuskauppakamari pitää mainittuja tavoitteita kannatettavina. Keskuskauppakamari kannattaa ehdotettuja säännöksiä jäljempänä esitetyin huomautuksin.

**Hallinnollisista seuraamuksista**

Hallituksen esityksessä ehdotetaan rekisteriviranomaiselle mahdollisuutta määrätä hallinnollisia seuraamusmaksuja kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyönnistä ja tilinpäätöksen myöhästymisestä ja kaupparekisteritietojen ajantasaisuuden vahvistamisen laiminlyönnistä. Ehdotettujen säännösten tavoitteena on tehostaa pyrkimystä kaupparekisterin tietojen ajantasaisuuteen ja tietojen toimittamista kaupparekisteriin. Seuraamusmaksuja koskevat säännökset tulisivat voimaan 1.1.2025. Seuraamusmaksujen lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan rekisteriviranomaiselle mahdollisuutta määrätä osakeyhtiölain tai osuuskuntalain soveltamisalaan kuuluva yritys selvitystilaan tai poistettavaksi kaupparekisteristä myös silloin, jos tämä on laiminlyönyt toimittaa tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen. Rekisteriviranomainen voisi aloittaa menettelyn

selvitystilaan tai rekisteristä poistamiseen määräämiseksi kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

Keskuskauppakamari toteaa, että selvitystilaan asettaminen tai kaupparekisteristä poistaminen on toimenpiteenä järeä ja sillä on vaikutuksia myös yrityksen muihin omistajiin kuin tosiasiallisiin edunsaajiin sekä laajemmin yrityksen velkojiin ja sopimuskumppaneihin. Selvitystilaan asettamisen tai kaupparekisteristä poistamisen tulisi Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan siksi olla ehdottoman viimesijainen toimenpide. Keskuskauppakamari katsoo, että hallinnollisten seuraamusten oikeasuhtaisuus edellyttää, että selvitystilaan asettamista tai rekisteristä poistamista ei tulisi voida tehdä ennen kuin tietojen toimittamisen laiminlyönnistä on määrätty hallinnollinen seuraamusmaksu.

**Sähköiseen kaupparekisteriasiointiin siirtyminen**

Keskuskauppakamari kannattaa tavoitetta siirtyä mahdollisimman laajasti sähköiseen kaupparekisteriasiointiin. Muutoksen vaikutukset tulevat kuitenkin riippumaan paljon siitä, kuinka onnistunut ja helppokäyttöinen sähköinen kaupparekisteriasiointijärjestelmä on. Paperimuotoinen asiointi olisi jatkossakin mahdollista erityisestä syystä. Tämä on Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan tarpeen erityisesti siitä syystä, että ulkomaalaisten henkilöiden vahva sähköinen tunnistaminen onnistuu edelleen varsin rajoitetusti jopa Pohjoismaiden sisällä, puhumattakaan laajemmin.

**Kaupparekisterin tietojen vuosittainen tarkistamisvelvollisuus**

Kaupparekisterin tietojen ajantasaisuuden varmistamisen ja sitä kautta kaupparekisterin tietojen luotettavuuden edistämisen näkökulmasta tavoite kaupparekisteritietojen vuosittaisesta tarkistamisvelvollisuudesta on Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan ymmärrettävä. Tarkistamisvelvollisuuden aiheuttama hallinnollinen taakka tulee riippumaan siitä, miten tarkistamisvelvollisuus käytännössä toteutetaan. Tietojen tarkistaminen ja ajantasaisuuden vahvistaminen tulisi tehdä sähköisessä järjestelmässä mahdollisimman helpoksi.

**Muita huomioita**

Keskuskauppakamari pitää kannatettavana, että hallituksen ehdotuksessa ei ehdotettu valmisteluvaiheessa esillä ollutta suostumusmenettelyä vastuuhenkilöiden rekisteröintiin. Suostumusmenettely hidastaisi rekisteröimisprosesseja ja suostumusten antamisen koordinointi aiheuttaisi yrityksille hallinnollista taakkaa. Lisäksi yhtiöissä, joissa on ulkomaisia vastuuhenkilöitä, näiden vahva tunnistautuminen ei välttämättä edes onnistuisi.

Keskuskauppakamari kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että ehdotettujen lakimuutosten lisäksi on tarve sovittaa toiminimilaki, tavaramerkkilaki ja osakeyhtiölaki nykyistä paremmin yhteen.

Mahdollisuus merkitä kaupparekisteriin yleistoimiala johtaa merkittäviin ongelmiin uusien toiminimien ja tavaramerkkien rekisteröinnissä, vaikka osakeyhtiölainsäädännön näkökulmasta yleistoimialasäännös onkin sinänsä perusteltu. Patentti- ja rekisterihallituksen tutkiessa viran puolesta tavaramerkkihakemuksen mahdollisia ns. suostumuksenvaraisia esteitä eli aikaisempia oikeuksia se ottaa huomioon myös toiminimet kaupparekisteriin merkityn toimialan mukaisesti. Patentti- ja rekisterihallituksen tulkinnan mukaan yleistoimiala kattaa käytännössä kaikki mahdolliset tavarat ja palvelut sekä toiminnot, vaikka yritys tosiasiallisesti toimisi vain yksittäisellä toimialalla.

Lainsäädännössä tulisi Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan pyrkiä edistämään suomalaisten yritysten aineettomien oikeuksien hyödyntämistä. Jollei em. lakeja soviteta nykyistä paremmin yhteen, suomalaiset tavaramerkkien rekisteröinnit tulevat vähenemään. On myös mahdollista, että suomalaisten tavaramerkkien sijaan tavaramerkkien rekisteröinnissä siirrytään käyttämään Euroopan unionin tavaramerkkiä, joka on voimassa kaikissa jäsenvaltioissa. Tämä suuntaus voi käytännössä nostaa pienempien yritysten kynnystä hakea tavaramerkin rekisteröintiä. Keskuskauppakamari kiinnittää huomiota siihen, että Euroopan unionin teollisoikeuksien virasto antaa omassa ratkaisukäytännössään merkitystä toiminimille ainoastaan silloin, kun toiminimeä on käytetty liiketoiminnassa ja sillä on laajempaa kuin paikallista merkitystä. Tästäkin syystä em. lakien yhteensovittamista on syytä kiirehtiä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Ville Kajala
Johtava asiantuntija